

До разової спеціалізованої вченої ради ДФ 70.895.058
у Хмельницькому університеті управління та права
імені Леоніда Юзькова
29000, м. Хмельницький, вулиця Героїв Майдану, 8

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Шабатури Максима
Вікторовича «Об'єднання і виділення матеріалів досудового
розслідування в особливих порядках кримінального провадження»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»**

Вивчення рукопису та реферату дисертації М. В. Шабатури, ознайомлення з публікаціями здобувача дає підстави для попереднього висновку, що дисертант досяг поставлених перед собою цілей, роботу виконав на належному науковому й методологічному рівні. Цей висновок підтверджується множиною основних критеріїв, за якими оцінюються такі наукові роботи.

Актуальність теми дослідження. Комплексний характер проблеми об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування в особливих порядках кримінального провадження, зобов'язує звернути увагу на актуальність цієї теми у декількох аспектах, кожен з яких висвітлює різні площини значущості та необхідності наукових розробок у цьому напрямі.

Соціально-аксіологічний аспект актуальності теми полягає у тому, що в останні роки в Україні відбуваються кардинальні зміни в політичному, соціально-економічному та правовому житті нашої держави та суспільства, які у свою чергу впливають і на різні сфери людської діяльності. Не залишається осторонь і кримінальна процесуальна діяльність, яка є досить важливою складовою кримінальної політики держави, спрямованої на

боротьбу із таким негативним у суспільстві явищем як злочинність та на захист прав і законних інтересів осіб, які від неї постраждали. Тому осмислення будь-яких процесів, що впливають чи можуть впливати на таку діяльність, є необхідним і досить важливим як для захисту інтересів суспільства загалом, так і окремих громадян зокрема. Особливості здійснення кримінального провадження в різних особливих порядках загалом і прийняття під час таких проваджень рішень про об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань зокрема є одним із таких процесів.

Доктринальний аспект актуальності теми зумовлений насамперед тим, що з прийняттям КПК 2012 року система кримінального процесу зазнала істотних змін, що стало результатом конвергенції процесуальної форми, наближення законодавства України до європейських стандартів. Сьогодні вже складно уявити правове регулювання кримінального судочинства без багатьох диференційованих процесуальних проваджень та порядків здійснення процесуальної діяльності у їх межах, що в сукупності утворюють систему кримінального процесу, та дозволяють досягти його мети й вирішити його завдання. Доцільність та корисність диференційованого порядку кримінального судочинства доведена часом, вона визнана як національним законодавцем, так і міжнародною спільнотою, що знайшло свій вираз в низці міжнародних актів (зокрема, в Рекомендації № К (81) 7 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо заходів, що полегшують доступ до правосуддя, від 14.05.1981 р., Рекомендації № К (87) 18 Комітету Міністрів Ради Європи щодо спрощення кримінального правосуддя від 17.09.1987 р.).

Тенденцію появи нових процедур і розширення застосування тих процесуальних порядків, які мають специфічні риси та істотно відрізняються від загального порядку здійснення кримінального провадження, потрібно тільки вітати, адже це сприяє створенню належних умов для ефективного вирішення завдань кримінального процесу. У свою чергу це вимагає від вітчизняної науки належної уваги до теоретичного осмислення таких

відмінних порядків кримінального провадження з метою висловлення науково-обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення їх законодавчого регламентування та практики їх здійснення.

Актуальність теми дисертації полягає ще й в тому, що вона присвячена не аналізу всіх аспектів певного особливого порядку кримінального провадження, а лише інституту об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань в таких різних особливих порядках, що дає можливість звернути увагу як на окремі спільні, так і на характерні тільки для певних особливих порядків аспекти прийняття таких рішень.

Крім того, доктринальний аспект актуальності роботи підкреслюється й тим, що дисертаційне дослідження виконано у межах науково-дослідної теми кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Забезпечення прав людини у сфері боротьби зі злочинністю» (номер державної реєстрації 0117U000106) та з урахуванням завдань, що були передбачені Стратегією розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затвердженою Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021, а також завдань, передбачених Національною стратегією у сфері прав людини, затвердженою Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021. Тема дисертації відповідає Пріоритетним напрямкам наукових досліджень у науці кримінального процесу (на період 2023–2028 років), визначеним координаційним бюро з проблем кримінального процесу відділення кримінально-правових наук НАПрН України.

Нормативний аспект актуальності пов'язаний з тим, що висловлені в роботі пропозиції про внесення змін і доповнень у нормативні акти, які регламентують об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування в особливих порядках кримінального провадження, сприятиме вдосконаленню правового регламентування цієї сфери кримінальної процесуальної діяльності.

Правозастосовний аспект пов'язаний із тим, що дослідження комплексу питань, зв'язаних із особливостями об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування в особливих порядках кримінального провадження, сприятиме законному та обґрунтованому прийняттю вказаних рішень, якісному та ефективному здійсненню кримінальних проваджень в тому чи іншому особливому порядку, досягненню мети та виконанню завдань кримінального провадження загалом.

Викладене свідчить про існування науково-прикладної проблеми, яка полягає у необхідності комплексного теоретичного дослідження проблематики об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування в особливих порядках кримінального провадження та розробці науково-обґрунтованих підходів щодо її доктринального розуміння й забезпечення належної реалізації. Саме тому актуальність теми дисертаційного дослідження Максима Вікторовича Шабатури не викликає сумніву.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є достовірними й обґрунтованими, такими, що вирішили поставлену мету і завдання дослідження.

Метою дисертаційної роботи є одержання науково обґрунтованих результатів, а саме висновків та положень щодо правової природи, підстав, умов та порядку прийняття рішень про об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування в особливих порядках кримінального провадження, а також розробка пропозицій щодо вдосконалення норм чинного кримінального процесуального законодавства та практики його застосування (с. 17-18 дисертації).

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі основні завдання: – вивчити та узагальнити підходи науковців щодо розуміння кримінальної процесуальної форми та її диференціації як теоретичної основи подальшого розвитку уявлень щодо правової природи рішень про об'єднання і виділення

матеріалів досудових розслідувань; – з'ясувати передумови запровадження особливих порядків кримінального провадження і, відповідно, підстав та умов об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань у таких порядках; – проаналізувати передбачені КПК України підстави об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань; – дослідити сучасний стан законодавчого регулювання і правозастосовної практики щодо об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань у спрощених порядках кримінального провадження; – виявити основні труднощі, проблемні ситуації у практиці виділення матеріалів досудових розслідувань у разі укладення угод; – визначити шляхи для удосконалення підстав об'єднання кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення; – дослідити підстави та умови об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань в ускладнених порядках кримінальних проваджень; – сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства (с. 18 дисертації).

Загальний аналіз наукової праці, висновків за розділами та загальних висновків дозволяє стверджувати, що зазначені завдання дисертантом було виконано, а мету дослідження – досягнуто.

Мета і завдання співвідносяться з об'єктом і предметом дослідження. Так, його об'єктом є суспільні відносини, що виникають у зв'язку з об'єднанням і виділенням матеріалів досудового розслідування в особливих порядках кримінального провадження. Предметом дослідження є об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування в особливих порядках кримінального провадження (с. 18-19 дисертації).

Відповідно до мети і завдань наукового дослідження використано сукупність методів сучасної гносеології. Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових (діалектичний, аналіз, синтез, узагальнення) та спеціальних наукових методів (системно-структурний, функціональний, статистичний, догматичний, моделювання).

Нормативну основу роботи склали Конституція України, міжнародно-правові акти, КПК України та інші закони України, підзаконні нормативні акти і судова практика.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження склали наукові праці українських та зарубіжних вчених у галузі кримінального процесуального права, а також інших галузевих дисциплін. При цьому слід зазначити, що наукові джерела використані дисертантом переважно критично – з глибоким аналізом, коректною полемікою та аргументацією власного підходу до тих або інших положень, висновків чи пропозицій їх авторів, що свідчить про зрілість дослідника та високу загальну наукову культуру.

Емпіричну базу дослідження склали вивчення 210 вироків, ухвал, постанов судів, розміщених в Єдиному державному реєстрі судових рішень, правові позиції Верховного Суду, практика ЄСПЛ, а також власний досвід роботи на посаді слідчого.

Науковий апарат рецензованої дисертації достатньо високий. Матеріал викладено чітко, доступно, логічно послідовно, юридично грамотно. Коректно виділено головні положення.

Ці та інші показники свідчать про комплексну, цілісну, теоретично і практично значущу роботу, вказують, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають достатній ступінь наукової обґрунтованості, є достовірними.

Структура та обсяг дисертації М. В. Шабатури зумовлені визначеною метою, завданням та предметом дослідження. Дисертація структурно складається із вступу, трьох розділів, що поділені на шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У розділі I «Теоретичні аспекти об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань» досліджуються питання про єдність і диференціацію процесуальної форми як основу дослідження специфіки окремих видів процесуальних рішень, а також про процесуальні рішення щодо об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань.

У розділі 2 «Особливості об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань у спрощених порядках кримінального провадження» аналізуються особливості об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань у разі укладення угод та в інших спрощених порядках кримінального провадження.

У розділі 3 «Особливості об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань в ускладнених порядках кримінального провадження» розглядаються особливості об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань про кримінальні правопорушення та суспільно-небезпечні діяння неповнолітніх і щодо застосування примусових заходів медичного характеру, а також особливості об'єднання і виділення матеріалів досудових розслідувань в інших ускладнених особливих порядках кримінального провадження.

Зроблені висновки до дисертації в достатній мірі відображають одержані наукові результати. Висловлені ідеї, висновки й пропозиції М. С. Шабатура підтверджує та підкріплює емпіричними даними, наявними доктринальними позиціями з питань, що розглядаються.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації визначається перш за все тим, що дисертація М. С. Шабатури є першим після введення в дію КПК України 2012 року комплексним дослідженням теоретичних і прикладних проблем об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування в особливих порядках кримінального провадження. Низка теоретичних положень, висновків і рекомендацій дисертанта мають наукову новизну та теоретичну значущість і відповідають рівню дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Так, одним із основних позитивних моментів, який потрібно відзначити в поданій дисертаційній роботі, є те що в ній запропоновано авторське бачення передумов запровадження диференційованих порядків кримінального провадження, запропоновано їх класифікацію на правові

(матеріально-правові, процесуальні) та інші (соціальні, психологічні, політичні, організаційні тощо).

Заслуговують на увагу й пропозиції дисертанта щодо нормативного урегулювання підстав ухвалення процесуальних рішень щодо об'єднання та закриття кримінальних проваджень приватного обвинувачення, зокрема, щодо доцільності виключення існуючого нормативного положення про можливість відмови потерпілого від обвинувачення і замість нього запровадження інституту примирення потерпілого і підозрюваного (обвинуваченого).

Цікавою є пропозиції щодо розширення випадків використання технічних засобів, зокрема провадження слідчих (розшукових) дій в режимі відеоконференції, вжиття інших заходів для недопущення негативного впливу на неповнолітніх осіб у разі неможливості виділення матеріалів щодо неповнолітніх в окреме кримінального провадження.

Викликають інтерес й наведені дисертантом аргументи на підтримку позиції щодо розширення визначених кримінальним процесуальним законодавством підстав об'єднання матеріалів досудових розслідувань, зокрема шляхом включення до числа таких підстав випадків розслідування однієї події правопорушення різними особами за відсутності ознак співучасті, кримінальних правопорушень вчинених з необережності, поєднаних кримінальних правопорушень за ознаками їх об'єктивної сторони тощо.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що сформульовані положення, висновки та пропозиції є істотним внеском дисертанта в науку кримінального процесу, дозволяють використовувати їх у науково-дослідній діяльності.

Практична значущість результатів дослідження визначається його загальною спрямованістю на вдосконалення кримінального судочинства. Окремі сформульовані у дисертації положення демонструють нові підходи до вирішення питань про об'єднання і виділення матеріалів досудового

розслідування в особливих порядках кримінального провадження.

Крім того, як зазначає у вступі роботи сам дисертант, результати дослідження уже ним впроваджені та використовуються або будь-ким можуть бути впроваджені й використовуватись в майбутньому у: –*науково-дослідній діяльності* – як науково-теоретична основа для подальших досліджень питань об'єднання і виділення матеріалів кримінальних проваджень та окремих порядків кримінального провадження; –*законотворчій діяльності* – для удосконалення чинних кримінальних процесуальних норм щодо об'єднання та виділення матеріалів кримінальних проваджень та окремих порядків кримінального провадження (Додаток Б); –*правозастосовній діяльності* – для удосконалення практичної діяльності судів, прокурорів, слідчих, дізнавачів (акт впровадження Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Хмельницькому – Додаток В); –*освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне процесуальне право», «Порівняльне кримінальне право та процес», «Основи кримінального процесу», «Особливі порядки кримінального провадження», «Досудове розслідування кримінальних правопорушень», «Процесуальні рішення у кримінальному провадженні», підготовки робочих програм, методичних рекомендацій із зазначених дисциплін, підручників, навчальних посібників (акт впровадження Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова – Додаток Г) (с. 22-23 роботи).

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Результати дослідження повною мірою відображені в наукових фахових виданнях автора, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, а також виступах автора з доповідями основних положень дисертації на науково-практичних заходах, що в цілому свідчить про достатній рівень її апробації.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у чотирьох статтях в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових

видань України (з них три одноособово і одна у співавторстві), а також у п'ятьох тезах доповідей на наукових конференціях.

Загалом опубліковані М. С. Шабатурою праці достатньо повно відображають зміст основних положень і висновків дослідження та дозволяють науковій громадськості ознайомитися з ними.

Дотримання академічної доброчесності. Академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у дисертації та/або наукових публікаціях здобувача офіційним опонентом не виявлено.

Реального або потенційного **конфлікту інтересів** у офіційного опонента ні стосовно здобувача, ні стосовно наукового керівника – немає, ми не є близькими особами.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Даючи позитивну оцінку рецензованій дисертації, варто зауважити, що, як і будь-яка значна за обсягом та кількістю досліджуваних проблем наукова праця, вона має й окремі суперечливі або дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації або пояснень здобувача під час прилюдного захисту. Так, зокрема:

1. У підрозділі 1.1 роботи, розглядаючи питання щодо єдності та диференціації кримінальної процесуальної форми, дисертант, з нашого погляду, цілком правомірно констатує, що у вітчизняній науці кримінального процесу на сьогоднішній день немає чіткої концепції розуміння такої диференціації (с. 38 роботи). Аналізуючи різні доктринальні погляди щодо цього питання, автор приєднується до позиції тих науковців, які висловлюються про доцільність поділу кримінального провадження за такими напрямками: загальне (звичайне), спрощене та ускладнене (с. 39 роботи) (вказаний підхід використаний дисертантом і для визначення структури свого дослідження).

На думку офіційного опонента, такий підхід до диференціації кримінальної процесуальної форми є дещо сумнівним. Так, дійсно, чинне кримінальне процесуальне законодавство диференціює кримінальне

провадження, врегульовуючи зокрема певні особливі порядки кримінального провадження (більшість з яких розміщені в розділі VI КПК). Окремі з них справді містять чи навпаки не містять певні передумови, правові процедури та гарантії, які є відмінними від загального (звичайного) порядку провадження. Проте, вважаємо, що визначати їх як спрощені чи ускладнені буде все таки помилковим. Вони, на нашу думку, є інакшими, в багатьох випадках поліваріативними (які містять як спрощені, так і ускладнені процедури).

З цього приводу відзначимо, що в науковій літературі немає єдності думок й щодо стрункої завершеної конструкції особливих порядків кримінального провадження. Визначається ціла низка ознак, яка їм притаманна (зокрема, власний предмет; цілі, завдання, спрямованість кримінальної процесуальної діяльності, що відрізняються від загальної головної мети та спрямованості кримінального провадження – реалізації кримінальної відповідальності; особливий склад суб'єктів; відмінність порядку (відмінні умови, процедури та гарантії) проведення окремих процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень тощо). Причому, якщо проаналізувати законодавчо визначені особливі порядки вітчизняного кримінального провадження, то можна звиснувати, що для визнання його таким достатньо однієї або декількох таких ознак. Таке бачення дає можливість окремим науковцям (в тому числі й самому дисертанту, що опонентом вітається) відносити до особливих порядків кримінального провадження й ті, які не знайшли свого регламентування в розділі VI КПК (приміром, спеціальне кримінальне провадження, провадження в умовах воєнного стану, провадження щодо юридичної особи, провадження щодо кримінальних проступків).

Підсумовуючи в цій частині, зазначу, що висловлений вище підхід до розуміння сутності особливих порядків кримінального провадження (не як спрощених чи ускладнених, а відмінних або інакших від загального), на думку опонента, є більш валідним й таким, що дає можливість більш повно

та докладніше розглянути особливості прийняття рішень про об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань.

2. У підрозділі 1.2 дисертації, автор розглядає питання щодо підстав для прийняття рішення про об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань. Так, на с. 61 роботи висловлюється думка, що передбачений законом перелік підстав для об'єднання та виділення потребує подальшого удосконалення в частині розширення їх кола.

З нашого погляду, виходячи із смислу ст. 217 КПК, можна припустити, що єдиною підставою для прийняття одного з цих рішень (як об'єднання, так і виділення) є необхідність забезпечення всебічності, повноти та неупередженості розслідування. У разі такої необхідності (тобто за наявності вказаної вище підстави) матеріали досудових розслідувань можуть бути об'єднані в одному провадженні у певних випадках передбачених в КПК (щодо об'єднання – у випадках передбачених в абз. 2 ч. 2, абз. 2 ч. 3, ч. 5 ст. 216, 217 КПК; щодо виділення – в абз. 2 ч. 2, абз. 2 ч. 3, ч. 5 ст. 216, ч. 3 ст. 280, ч. 8 ст. 469, ст. 494, ст. 510 КПК).

Продовжуючи розгляд питання про підстави об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань, дисертант вважає за можливе екстраполювати підхід до поділу правової підстави для проведення слідчих (розшукових) дій на фактичні та процесуальні й на правові підстави об'єднання та виділення (с. 62 роботи).

Що стосується відсутності множинності підстав опонент висловився вище, стосовно ж запропонованого поділу, то, думається, що більш правильніше було б розглядати підставу для об'єднання та виділення (як і підставу для прийняття будь-якого процесуального рішення чи проведення процесуальної дії) як систему, яка складається з 3 елементів (складових): - перший елемент – нормативний (або нормативна складова підстави) – вимагає наявності правових норм, що передбачають можливість чи необхідність проведення відповідної процесуальної дії чи прийняття процесуального рішення; - другий – фактичний (або фактична складова

підстави) – вимагає наявності обставин, які є причинами та умовами проведення процесуальної дії чи прийняття процесуального рішення; - третій – інформаційний (або інформаційна складова підстави) – вимагає наявності певних відомостей, які вказують на ці обставини.

3. В підрозділі 2.2 роботи при розгляді особливостей об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань в провадженнях приватного обвинувачення дисертант цитує та підтримує висловлену в юридичній літературі позицію про те, що процесуальна діяльність потерпілого (приватного обвинувача) є повною мірою обвинувальною. Діяльність постраждалих від кримінальних правопорушень, передбачених ст. 477 КПК України, є нічим іншим, як виконанням обвинувальної функції в кримінальному процесі. Приватне обвинувачення здійснюється з метою залучення постраждалого для виконання функції обвинувачення (і захисту ним своїх інтересів). А, відтак, потерпілий, який є приватним обвинувачем (чи його законний представник) є суб'єктами кримінального переслідування (с. 107 роботи).

З нашого погляду, ця позиція викликає певні критичні міркування. Думається, що категоричність висновку про здійснення потерпілим суто обвинувальної функції (як в провадженнях приватного обвинувачення, так і в будь-яких інших) є дещо сумнівною й такою, що суперечить приписам чинного КПК. Адже, законодавець, врегульовуючи ініціювання початку кримінального провадження (кримінального переслідування) приватного обвинувачення тільки потерпілим, передбачає, що кримінальне провадження буде здійснюватись в загальному порядку за участю суб'єкта сторони обвинувачення – прокурора (який і підтримуватиме публічне обвинувачення) та не виключає того, що в подальшому кримінальному провадженні потерпілий може займати інертну позицію щодо обвинувальної діяльності, як не виключає і можливість відмови від неї або зміни функціональної спрямованості його діяльності в процесі подальшого кримінального провадження. Саме таке розуміння, з нашого погляду, відповідає загальному

законодавчому розумінню правового статусу потерпілого в кримінальному провадженні, який КПК не віднесений ні до сторони обвинувачення, ні до сторони захисту і регламентований в окремому параграфі глави 3 КПК.

4. При характеристиці спеціального досудового розслідування (*in absentia*) (СДР) (с. 109-114 дисертації) автором проаналізовані підстави та умови його здійснення, можливі випадки прийняття рішень про об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань. Проте, на думку опонента, залишено поза увагою два таких теоретично- і практично-значущих питання, думку дисертанта про які хотілось би почути на прилюдному захисті:

1) чи поширюється режим СДР на кримінальні проступки? Адже, в переліку кримінальних правопорушень ч. 2 ст. 297¹ КПК, щодо яких може здійснюватись СДР є три статті, які передбачають кримінальні проступки (ч. 1 ст. 111-1, ч. 1 ст. 364-1, ст. 445 КК), проте законодавець, регламентуючи порядок прийняття рішення про здійснення СДР у всіх статтях Глави 24¹ КПК, оперує виключно терміном «злочин» (навіть у абз. 3 ч. 2 ст. 297¹ КПК, в якому передбачено, як виняток, можливість здійснення СДР щодо тих злочинів, які не вказані у ч. 2 ст. 297¹ КПК);

2) чи може бути поширений режим СДР щодо кримінальних правопорушень, підозра у вчиненні яких була висунута після прийняття рішення слідчим суддею про надання дозволу на здійснення СДР у разі прийняття прокурором рішення про об'єднання матеріалів досудових розслідувань (першого – яке здійснюється в порядку СДР і другого – щодо якого таке рішення надано не було)?

Що стосується думки опонента з приводу поставлених питань, то вона така:

- щодо першого питання, вважаю, що відповідь є позитивною – так, може. Використання ж законодавцем терміну «злочин», думається, є просто упущенням (недоопрацюванням) законодавця, який не вніс відповідні термінологічні зміни в КПК після регламентування в Кримінальному кодексі

кримінальних проступків (визначення їх як одного із двох різновидів кримінальних правопорушень поряд із злочинами);

- щодо другого поставленого питання, то з аналізу норми ч. 2 ст. 297¹ КПК вбачається однозначний висновок, що СДР здійснюється: - по-перше, тільки щодо конкретного злочину, передбаченого в переліку ч. 2 ст. 297¹ КПК. Як виняток із загального правила, здійснення спеціального досудового розслідування щодо інших злочинів допускається, коли вони *розслідуються* в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними у ч. 2 ст. 297¹ КПК, а *виділення матеріалів* щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду. Зміст норми абз. 3 ч. 2 ст. 297¹ КПК, яка містить цей виняток (а саме використання формулювань «коли вони розслідуються», «виділення»), дає підстави зробити висновок, що така ситуація може мати місце тільки у випадку, коли на момент звернення слідчого, прокурора до слідчого судді з клопотанням про прийняття рішення про СДР уже здійснюється розслідування декількох злочинів в одному провадженні й не може поширюватись на випадки, коли в цьому ж провадженні після прийняття рішення про проведення СДР «з'являються» нові злочини. Іншими словами, дозвіл на здійснення СДР не може поширюватись автоматично на всі інші злочини, які в подальшому будуть інкриміновані підозрюваному в цьому кримінальному провадженні. В протилежному випадку, одна із основних вимог закону щодо СДР (мова йде про можливість його здійснення тільки щодо визначених кримінальних правопорушень) буде нівельована й не буде мати жодного сенсу.

5. Як свідчить аналіз змісту дисертаційної роботи її емпіричну базу склали вивчення низки судових рішень вітчизняних судів різних інстанцій, практика ЄСПЛ, а також власний досвід роботи на посаді слідчого. Проте, думається, що таке база була б більш повною, що у свою чергу дало б можливість докладніше розглянути поставлені в дисертації питання чи можливо навіть звернути увагу на ті, що залишились поза увагою, якби дисертантом було проведено опитування (анкетування) науковців – фахівців

в галузі кримінального процесу та практичних працівників, які беруть участь в кримінальних провадженнях.

Водночас, висловлені зауваження стосуються переважно спірних питань дослідження або ж окремих недостатньо чітко викладених позицій. Здебільшого вони є свідченням творчого характеру роботи, а деякі з них носять характер побажань і мають послужити основою для дискусії під час прилюдного захисту дисертації. Їх наявність не знижує достовірності основних наукових здобутків, висновків і рекомендацій, що містяться в рецензованій дисертації, не спростовує її загальної концепції та положень, що становлять наукову новизну дослідження й виносяться на захист.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Актуальність теми дослідження, достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, наукова новизна та значущість отриманих результатів дають підстави для висновку про те, що дисертаційна робота Максима Вікторовича Шабатури є самостійною, завершеною науковою працею, в якій автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливе для науки завдання з комплексного дослідження особливостей об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування в особливих порядках кримінального провадження.

Дисертація відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Шабатура Максим Вікторович, на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –

**доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого**

В'ячеслав ВАПНЯРЧУК

«24» січня 2025 року